

SVETIMŽODIS *KREATYVUS*, *-I* IR JO VEDINIAI:
REIŠMĖS IR ATITIKMENYS*S a n t r a u k a*

Šiame straipsnyje nagrinėjamos svetimžodžio *kreatyvus*, *-i* ir jo vedinių *kreatyvinis*, *-ė*, *kreatyviškas*, *-a* reikšmės ir atitikmenys. Mokslinio, publicistinio ir šnekamojo stiliaus tekstuose pasitaikanti anglybė ir jos vediniai vartojami *kūrybinės visuomenės (klasės)* teorijos sąvokoms įvardyti, žmonių, veiklos sričių, daiktų, vaizduojamų dalykų ypatybėms nusakyti. Svetimžodžiais žymima, kad kas užsiima ar yra susijęs su kūrybos veikla, kūrybingas, kūrybiškas, savitas, neįprastas, originalus, išradingas. *Kreatyvus*, *-i* ir jo vediniai *kreatyvinis*, *-ė*, *kreatyviškas*, *-a* dažniausiai vartojami tomis pačiomis reikšmėmis.

Svetimžodžiai konkuruoja su 17 skirtingų lietuviškų ir mišrios kilmės atitikmenų, dažniausiai vartojama gramatinių sinonimų *kūrybinis*, *-ė* ir *kūrybos* pora, būdvardžiai su priesagomis *-ingas*, *-a*, *-iškas*, *-a* – *kūrybingas*, *-a*, *kūrybiškas*, *-a*. Kiti atitikmenys yra šie: *išradingas*, *-a*, *kuriantis*, *-i*, *meninė*, *originalus*, *-i*, *pastatyminė*, *pastatyta*, *pastatomoji*, *pozuojamoji*, *pozuota*, *režisuota*, *režisūrinė*. Kai kada vietoje svetimžodžių vartojamas daiktavardžių *kūrėjas*, *kūrybininkas* kilmininkas.

Iš svetimžodžių ir jų atitikmenų analizės matyti, kad lietuviški būdvardžiai *kūrybingas*, *-a* ir *kūrybiškas*, *-a* bei iš jų padaryti daiktavardžiai, kai kalbama apie gyvus daiktus, vartojami sinonimiškai. Šių būdvardžių reikšmės atskirtinos – *kūrybingas*, *-a* vartotinas „kuriančio, kūrybos galių turinčio“; o *kūrybiškas*, *-a* – „netikėtus sprendimus randančio, originalaus, netikėto, išradingo“ reikšme.

Svetimžodžiai yra perteklinė ir neaiški raiškos priemonė, neretai šalia jų prireikia papildomų žodžių. Įvardijamiems dalykams pakanka įprastų, savos kalbos priemonėmis sudarytų žodžių. Kai norima pabrėžti, kad žmogus, žmonių grupė ar jų visuma ką nors kuria, turi kūrybos galių, vartotini *kūrybinis*, *-ė*, *kūrybingas*, *-a*, *kūrybos*. Jei norima pasakyti, kad žmogus randa netikėtus sprendimus, pamato tai, kas nebuvo pastebėta, vartotinas būdvardis *kūrybiškas*, *-a*. Tas pats būdvardis vartotinas, jei norima pasakyti, kad koks nors daiktas, vaizduojamas dalykas, muzikos ar architektūros stilius yra originalus, neįprastas, improvizuotas, neatkartojamas.

ESMINIAI ŽODŽIAI: kūryba, kūrybinė visuomenė, kūrybingas, kūrybiškas.

ROBERTAS STUNŽINAS

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

robertasst@lki.lt